

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

“Tasdiqlayman”
Qo‘qon davlat universiteti
rektori D.Sh.Xodjayeva
30-iyun 2025-yil

**UMUMIY PSIXODIAGNOSTIKA
FANINING O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistik va axborot
Ta’lim sohasi:	310000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60310900 – Psixologiya

Fan/modul kodi UPD14510		O‘quv yili 2024-2025	Semestr 4/5	Kreditlar 6/4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 6/4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)		Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Umumiy psixodiagnostika	90/60		90/60	150/150
2.	I. Fanning mazmuni Ushbu umumiy psixodiagnostika fani dasturini ishlab chiqishda M.V.Lomonosov nomidagi Moskva davlat universitetining “Психодиагностика персонала” fani dasturlarini tahlil qilinib, ularning ma’lumotlaridan mazkur dasturni tuzishda foydalanildi. Jumladan, 5-mavzu: Shaxsni tadqiq qilishning standartlashtirilgan usullari, 20-mavzu: Mehnat jamoasida shaxslararo munosabatlar diagnostikasi kabi mavzulari mazmuniga kiritildi. Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarda amaliy psixologiyaning sohalaridan biri bo‘lmish umimiy psixodiagnostika fani bo’yicha chuqur mukammal bilimlarga ega bo’lishlari shuningdek, taqdim etilayotgan kurs talabalarni Excel elektron jadvali, SPSS paketi bilan ishlashning umumiy tamoyillari bilan, shuningdek, psixolog mutaxassislarining amaliy va tadqiqiy ishlarida keng tarqalgan statistik tahlil metodlari bilan tanishtirishga yordam beradi. Fanning vazifasi – fanning asosiy tushunchalari bilan tanishish; – psixologik jarayonlarni tahlil va tadqiq etish malakasini hosil etish psixologik qonuniyatlarni, psixofiziologik va psixofizik qonuniyatlar asosida rivojlantirishni; – gumanitar muammolarga ega bo’lgan psixologik tahlillarga bo’lgan qiziqishlarni orttirish; fanining asosiy tushuncha va tamoyillarini o’zlashtirishda talabalarda tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga o’rgatish. - psixologik tadqiqot va tekshiruvlarni tashkil etishga; - psixodiagnostik metodikalarni tadqiqotlarning maqsad va vazifalariga ko’ra tanlashga; - yangi psixodiagnostik metodikalarni ishlab chiqish, moslashtirish, modifikatsiya qilish va ularni psixometrik talablar bo’yicha tekshirishga; - psixodiagnostik metodikalarni qo’llashga; - psixodiagnostik metodikalarning natijalarini psixologik sharhlashga;				

- psixodiagnostik metodikalar natijalarini rasmiylashtirishga va ular asosida tavsiyalar taqdim etishga o'rgatishdan iborat;

Fanning asosiy manbalari:

Umumiy psixodiagnostika — umumiy psixodiagnostik bilimlarni shakllantirish, ularning dunyoqarashini boyitish va rivojlantirishda psixologik qonuniyatlarni o'rgananadigan fan.

Umumiy psixodiagnostika — umumiy psixodiagnostik fanini ilmiy asosda o'rganuvchi fan hisoblanadi. Ushbu fan o'zining nazariy va amaliy asoslarini bir qator tayanch manbalar, ta'limga oid mamlakatning oliy vakillik organi xamda vakolatli davlat hokimiyat idoralari tomonidan qabul qilingan normativ-huquqiy xujjatlar, psixologiyaga oid ma'lumotlar, mutafakkirlar, pedagog olimlarning ta'lim-tarbiyaga oid tadqiqotlari kabilar Umumiy psixodiagnostika fanining manbalaridir.

Fanning yetakchi TOP-300 xalqaro universitetlari dasturi asosida tayyorlanganligi:

Umumiy psixologiya fani dasturi dunyoning yetakchi oliy ta'lim muassasalaridan biri bo'lgan Farobiy nomidagi Qozog'iston Milliy universiteti psixologiya yo'nalishi bakalavriat talabalari uchun ishlab chiqilgan o'quv dasturi asosida takomillashtirilgan. Mazkur universitet QS World University Rankings 2024 bo'yicha yuqori o'rinni egallagan bo'lib, pedagogika sohasi bo'yicha yuqori malakali ilmiy-uslubiy bazaga ega.

Dasturda quyidagi asosiy jihatlar inobatga olingan:

Nazariy va amaliy yondashuv uyg'unligi – Farobiy nomidagi Qozog'iston Milliy universitetida zamonaviy psixologiya bilan bir qatorda amaliyoti ham keng yoritiladi.

Xalqaro standartlarga muvofiqlik – dastur xalqaro ta'lim standartlari saosida ta'lim mazmuni modernizatsiya qilingan, ayniqsa ta'lim modellari, XXI asr jahon ta'lim tizimidagi global tendensiyalar va Xalqaro loyihalar va ta'lim dasturlari asosida boyitilgan.

Tanqidiy fikrlash va tahlil ko'nikmalarini rivojlantirish – talabalar psixologik holatlarni mustaqil tahlil qilish, dalillarga tayangan holda to'g'ri xulosa chiqarishni o'rganadilar.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1.Psixodiagnostikaga kirish.

Umumiy psixodiagnostika fan sifatida. Psixologik diagnostika tushunchasi psixologik tashxis qo'yish usullari va metodlarining ilmiy tizimi sifatida. Psixodiagnostika bilan differentsial psixologiyaning, testologiyaning, amaliy

psixologiyaning va psixometrikaning o'zaro munosabatlari. Psixodiagnostika va psixologiya tarmoqlari o'rtasidagi bog'liqlik.

2. Psixodiagnostika fan va amaliy faoliyat sifatida

Psixodiagnostikaning predmeti. Psixologik bilimlarni amaliyotda qo'llash, psixologiyaning mos tarmoqlari, differentsial psixometrika psixodiagnostikaning asoslanishi. Ilmiy psixodiagnostika bilan amaliy psixodiagnostikaning o'zaro aloqalari. Psixodiagnostik tadqiqotlarning ilmiy tadqiqotlardan farqi. Psixologik testlashtirishning etikaviy muammolari. Psixodiagnostik faoliyatning kasbiy-etikaviy tamoyillari. Psixodiagnostik ma'lumotlarning va mijozning shaxsiy sirlarini konfidentsialligini ta'minlash. Test natijalarini mahlum qilish usullari va qoidalari. Tekshiriluvchi oldidagi javobgarlik. Diagnostik metodikalardan foydalanish va ularni joriy etish qoidalari.

3. Psixodiagnostika tarixi

Psixologik testlashtirishning tarixiy ildizlari. F.Galg'ton, A.Binening testlashtirishning vujudga kelishidagi xizmatlari. F.Galg'tona, A.Bine . Djeyms Kettellning testlashtirishdagi faoliyati va uning dastlabki "zehn testlar"i. Psixodiagnostikaning XX asrda rivojlanishi. XXI asrda psixodiagnostika. Psixologik testlashtirishning zamonaviy holatlari. O'zbekistonda psixodiagnostikaning rivojlanish tarixi.

4. Psixodiagnostik tekshiruv va tadqiqotlar

Tadqiqot va tekshiruvning vazifalaridagi tafovutlar. Psixodiagnostik jarayonlarning asosiy bosqichlar. Dastlabki tayyorgarlik bosqichi. Psixologik muammoni va tadqiqot maqsadlarini shakllantirish. Diagnostik metodlarni tanlash. Test o'tkazish sharoitini tayyorlash. Tekshiriluvchining motivatsiyasi va u bilan aloqa o'rnatish. Test jarayonidagi bezovtalanish va test vaqtida zerikish. Ma'lumotlar olish bosqichlari. Metodikalarni tatbiq etish ko'rsatmalarini aniq bajarish zarurligi. Ma'lumotlarni qayta ishlash va talqin qilish bosqichi. Psixodiagnostning psixologik nazariy qurollanganligi va kasbiy tajribalari talqini qilish asosi sifatida. Psixologik diagnoz psixodiagnostikaning asosiy vazifasi sifatida. L.S. Vigotskiy bo'yicha diagnoz turlari: simptomatik, etiologik, tipologik. Psixologik diagnoz tiplari. Tekshirish jarayonida olingan ma'lumotlarning qiyosiy tahlil qilishning mezonlari Psixologik prognoz. Tavsiyalar ishlab chiqish, korrektsiyalash dasturlari tayyorlash.

5-mavzu. Shaxsni tadqiq qilishning standartlashtirilgan usullari

Shaxsiy xususiyat tushunchasi: temperament, xarakter, vaziyatni aks ettiruvchi xususiyatlar, shaxsiy tuzilmalar. Shaxsiy turlari: turli tipologiyalar. Psixologik C.G. Yungning turlari va uning ekstraversiya va introversiyaning psixologik belgilari. E.Kretschmer tomonidan. D.Sheldonning konstitutsiyaviy farqlari psixologiyasi. Intellekt koeffitsientini sinash G.J.Eysenka, K.Leongardning xarakterologik so'rovnomasi. D.Keyrsi Texnikasi shaxsning ijtimoiy turini aniqlash. Shaxsiy semantika va psixosemantika.

6. Psixodiagnostika metodlari klassifikatsiyasi va psixologik testlashtirish shakllari

Psixodiagnostika metodlari. Psixofiziologik metodikalar. Apparaturali yordamida xulqni o'rganish metodikalar. Javoblarini tanlashga asoslangan obyektiv testlar. So'rovnomalar. Proyektiv metodikalar. Kontent-analiz. Psixosemantik metodlar. Reyting-shkalalashtirish bilan uyg'unlashtirilgan kuzatish. Sotsiometriya metodi. Standartlashtirilgan analitik kuzatish. Suhbat va so'rovnoma. Rolli o'yinlar. Diagnostikaga o'rgatuvchi eksperiment. Maxsus metodlar. Psixologik testlashtirish shakllari. Test batareyalari. Verbal va noverbal testlar. Tezlik va natijalilik testlari. Individual va guruh testlar. Blankli, predmetli, apparaturali va kom'yuter testlari. Og'zaki va yozma testlar. Psixodiagnostika metodlari tasnifi. Obyektiv testlar. Assessment-markaz va alpt-assessment personalni kompleks baholash metodlari sifatida.

7. Psixodiagnostikaning psixometrik asoslari

Differentsial psixometrika. Umumiy va differentsial psixometrika. Psixodiagnostika metodikalarida o'lchashga va ishlab chiqishga qo'yiladigan asosiy talablar. Standartlashtirish (o'lchash) metodlari va ekspert (klinik) metodlar. Psixodiagnostika metodikalar uchun zarur psixometrik talablar. Ishonchlilik. Ishonchlilik tasodifiy omillar tahsiriga barqarorlik va aniqlikni o'lchash sifatida. O'lchash aniqligi muammosi. Hisobga olinmagan omillar tahsiri. Ishonchlilik turlari. Ishonchlilik koeffitsientlari. Validlik va uning turlari. Validlik diagnostika qilinayotgan natijalarning muvofiqligini ta'minlovchi sifatida. Validlik bilan ishonchlilik munosabati. Validlik mezonlari. Metodikaning validligini aniqlash uchun tashqi mezonlarni tanlash muammolari. Ekspert baholash metodlari. Validlik turlari. Diagnostik (konkurent) validlik. Kriterial validlik. Joriy va prognostik validlik. Empirik validlik. Korrelyatsiya tahlili ishonchlilik va validlikni aniqlash usullaridan biri sifatida; regression tahlil. Kontseptual (konstrukt) validlik. Differentsial validlik. Yosh differentsiatsiyasiga ko'ra validlik. Faktorli validlik. Faktorli tahlil. Mazmuniy validlik. Konvergent va diskriminativ validlik. Konsensus validlik. Oshkora (haqiqalik) validlik.

Inkrement validlik. Haqiqatlik validlikning asosiy xilma xilligi sifatida Sinaluvchining xulq-atvori va haqiqiylikni ta'minlash.

8. Test me'yor (norma)larining representativligi

Test me'yorlari va ularni representativligi. Diagnostik me'yorlar: absolyut, statistik, kriterial. Test me'yorlarining statistik asoslanishi: tekshiriluvchini diagnostik kategoriyaga mansubligini statistik ishonchlilik. Me'yor test ballari shkalasining kritik nuqtasi. Kvantil, kvartil, detsil, protsentil, promil. Test shkalalarining foizli me'yorlari. Parametrik me'yorlar. Konversional jadval. Kriterial me'yorlar. Test ballarini empirik taqsimlash asosida representativ me'yorlar olish. Me'yorlashtirish jadvali va shkalalarni chiziqli standartlashtirish. Me'yorlarning odatiyligi va barqarorligini tekshirish. Psixodiagnostikada standartlashtirilgan shkalalar bo'yicha yaqqol misollar: Z-shkala, IQ-shkal, T-shkala, stenlar shkalasi. Testning ishonchliligini aniqlash tartibi. Foizli shkala. Kriterial normalar. Sotsial-psixologik normativ. Test uchun me'yorlarni aniqlash. Standartlashtirish uchun tanlanmalarni shakllantirish qoidalari: populyatsiya, representativlik (yosh, jins, kasb, sotsial status), normal taqsimot egri chizig'i. Me'yor turlari: yosh, maktab, kasb, mahalliy, guruh ichidagi. Nisbiy me'yor. Standartlashtirish maqsadi. Standartlashtirish diagnostikani o'tkazish jarayonini bir xillashtirish sifatida. Standartlashtirish testning bajarilishi baholash sifatida. Chiziqli standartlashtirish. Nochiziqli standartlashtirish.

9. Test tuzishning asosiy bosqichlari

Metodikalar tuzish va moslashtirish texnologiyasi. Testlarning o'ziga xosligini ta'minlash va rasmiylashtirish. Test topshiriqlarini ishlab chiqish va tahlil qilish. Topshiriqlarni saralash va baholash. Test topshiriqlarining murakkablik indeksi (effektivlik) va diskriminativligi. Testning ishonchliligini va validligini aniqlash. Testning baholash tamoyillari. Kom'yuter psixodiagnostikasiga doir metodikalar yaratish. Amaliy psixodiagnostikada dasturiy vositalar yaratish va foydalanish. Testdan foydalanuvchilar va ishlab chiquvchilar uchun normativ talablar. Psixologni psixometrik jihatidan tayyorlash talablari.

10. Shaxsning psixodiagnostik baholash va psixologik testlashtirish sohalari

Shaxsning tadqiq etishning asosiy yo'nalishlari. Shaxs to'g'risida ma'lumot olish usullari: L-ma'lumot, Q-ma'lumot, T-ma'lumot, shaxsni tadqiq etishning proyektiv usullari. Psixodiagnostikada shaxs qirralari nazariyalari. "Shaxs qirralarini" psixodiagnostikada ajratish. Shaxsga tegishli: nazariy farazlar, shaxsning besh omilli modeli. "Katta beshlik"ning universal omillari, shaxsni tahriflash. "Katta beshlik" mustahkam tekshiruv

vositasi sifatida. Kasbiy faoliyatning psixodiagnostik mezonlari: Kasbiy faoliyatning psixodiagnostik ta'minoti, mutaxassisning kasbiy ahamiyatli sifatlari diagnostikasi, personalni tanlash va baholash. Diagnostika professionalg'no-znachimqx kachestv spetsialista. Assessment-markaz va alg't-assessment personalni komplekm baholash metodlari sifatida. Psixik taraqqiyot diagnostikasi: chaqaloklik, ilk bolalik va maktabgacha yoshdagi psixik rivojlanish diagnostikasi. Anomal psixik rivojlanish diagnostikasi. Rivojlanishni baholash vositalari. Pedagogik diagnostika. Pedagogik testlashtirish. Maktabdagi o'zlashtirish diagnostikasi. Pedagogik diagnostika metodlari. Ta'lim jarayonida erishganlik testlari. Maktab psixologik xizmatida psixodiagnostika. Maktab psixologik xizmatida psixodiagnostikaning o'ziga xosligi. O'quvchilarning xususiyatlari, o'qituvchi shaxsini, o'quv guruhidagi va pedagogik jamoadagi muhitni, o'rganish. Klinik psixodiagnostika: profilaktik tibbiyot, psixonevrologik va somatik klinikada psixodiagnostika. Patsientlarning psixik holatini baholash, differentsial diagnostika sudebnopsixologik ekspertiza.

11. Inson psixomotorikasi xarakteristikasini aniqlash

Mehnatning ishonchliligini, sifati va samaradorlini oshirish ahamiyati. Harakat psixomotorikani namoyon bo'lish asosi sifatida. Psixomotorika xususiyatlari diagnostikasi: tezlik, reaksiya, reaksiyaning aniqligi, harakatning kuch tavsifi, harakatning vaqt-makon xarakteristikasi, harakat koordinatsiyasi. Bolalar, o'smirlar va katta yoshdagilarning psixomotorikasi tadqiq qilish metodlari. Motorikani va odam shaxsining tadqiq qilishning grafik metodikasi

12. Psixik bilish jarayonlari diagnostikasi

Diqqat va sensomotor reaksiyalar psixodiagnostikasi. Diqqat (attentsiya) xususiyatlari diagnostikasi: diqqatning barqarorligi, kontsentratsiyasi, taqsimlanishi, ko'chishi, tanlovchanligi. Xotira va mnemik faoliyat diagnostikaschi. Qisqa, uzoq va operativ xotira diagnostikasi. Tafakkur diagnostikasi. Tafakkur turlari, operatsiyalari va xususiyatlari psixodiagnostikasi. Reproduktiv va produktiv tafakkur. Predmetli, simvolli, belgili va obrazli tafakkur diagnostikasi. Xayol va tasavvur psixodiagnostikasi. Bilish faoliyatining kognitiv uslublari diagnostikasi. Pedagogik diagnostika. Maktabga tayyorgarlik. O'zlashtirish va o'quv guruhlarini shakllanganlik darajasini diagnostika qilish. Intellektual potentsial, iqtidor va aqliy taraqqiyotdan ortda qolishni diagnostika qilish.

13. Intellektni o'lchash, iqtidor va kreativlik diagnostikasi

Bine – Simon shkalasi, ularning modifikatsiyalari, Stenford – Bine shkalasi. Intellektuallik koefitsienti (IQ). Kaufman shkalasi, Qobiliyatning differentsial shkalalari. Intellekt diagnostikasi. Intellekt va aqliy taraqqiyot.

Intellektning nazariyasi va strukturasi modellari. Intellekta faktorli modeli (CH. Spirmen, L. Terstoun, Dj. Gilford, R. Kettell). Bosh faktor kontseptsiyasi. Intellektga tahsir ko'rsatuvchi omillar. Intellektni psixometrik tuzilishi. Traditsion intellekt testlarini tanqidi. Intellekt testlarini vujudga kelish tarixi. IQning ahamiyati. Irsiyat va o'zgaruvchanlik. Intellektni testlashtirishning madaniy faktorlari. Intellekt testlarining foydalanish maqsadlari. D. Vekslerning testi. R. Amtxauerning "Intellekt strukturasi" testi. G. Ayzenkning intellekt testi. R. Kettellning «Madaniy muhitda xoli intellektni o'rganish» testi. Dj. Ravenning «Progressiv matritsalar» testi. Aqliy taraqqiyotni tuzilishi va xususiyatlarini o'rganish metodiklari (SHTUR, ASTUR, TURMSH). Iqtidor va kreativlik diagnostikasi (Dj.Gilford, P.Torrens). Maxsus populyatsiya uchun testlar. Go'daklar va maktabgacha yoshdagilarni testdan o'tkazish. Psixik taraqqiyotdan ortda qolganlarni kompleks baholash. Jismoniy nuqsoni borlar.

14. Temperament va asab tizimi xususiyatlari diagnostikasi

Inson xulq-atvorida asab tizimi xususiyatlarini namoyon bo'lishi. Asab tizimi xususiyatlarini diagnostikasining apparaturali metodlari. Asab tizimi kuchi va labiligining blankali metodikalari Temperamentning uchta asosiy xarakteristikasini baholash uchun Ya. Strelyau so'rovnomasi. N.N.Obozov metodikasi. Temperament formulasi (pasporti) metodikasi. Temperament irsiy xarakteristikasini baholash uchun V.M. Rusalovning temperament tuzilishi so'rovnomasi. Temperament tiplarini baholashda D. Keyrs so'rovnomasi. G.Ayzenk so'rovnomalari asosida temperamentni aniqlash.

15. Ko'p omilli shaxsning o'rganish so'rovnomalari

Ko'p omilli shaxs so'rovnomalari. Shaxsning to'liq diagnostikasi, R.Kettelning 16 faktorli shaxs so'rovnomasi. So'rovnomalarni qayta ishlab chiqish. Omillar tavsifi. MMRI- (Minnesota Multi'hase 'ersonality Inventory). Shaxs individual psixologik xususiyatlarini tadqiq etish. L.N. Sobchikning shaxsni tadqiq etishning standartlashtirilgan metodikasi (SMIL). M.P. Miroshnikov, Ye.D. Sokolov va F.B. Berezinlarning shaxsni atroflicha o'rganish metodikasi (MMIL), G. Ayzenkning shaxsni tadqiq etish metodikalari (EPI, EPQ, PEN). Katta yoshdagilar bilan ishlashgan mo'ljallangan ko'p olmilli shaxs so'rovnomasi (Dj. Gouxning Kaliforniya psixologik so'rovnomasi (CPI), Y.Farenbergning "Frayburg shaxsni o'rganish so'rovnomasi" (FBI), L.N. Sobchikning "Individual-psixologik so'rovnomasi". Mayers-Briggsning K.Yung tipologiyasi bo'yicha shaxslarni klassifikatsiyalash uchun shaxs tipologik indikatori. T. Liri, R.L. Laforje, R.F. Sucheklarning "Shaxslararo munosabatni diagnoz qilish so'rovnomasi".

16. Proyektiv psixodiagnostikasi

Shaxsning o'rganishda proyektiv metodikalarning nazariy asoslari Psixodiagnostikada "proektsiya" tushunchasi. Proyektiv metodikalarning imkoniyatlari va cheklanishlari. Ularning ishonchliligi va validligini ta'minlash muammolari. Proyektiv metodikalari klassifikatsiyasi. Proyektiv metodikalarning turlari. Proyektiv metodikalar. Siyoh dog'lari metodikasi. Rasmi testlar. Verbal metodikalar. Avtobiografik esdaliklar. Harakat metodikalari. Proyektiv metodikalarni baholash. Proyektiv metodikalar ishlashda uchraydigan xatoliklar. Tematik appertsepsiya testining (TAT, G. Myurrey) mohiyati va ahamiyati L. Bellak va S. Bellakning bolalar appertsepsiya testi (SAT). L. Bellak va S. Bellakning qariyalar uchun appertsepsiya texnikasi. X. Xekxausenning motivatsiya test. L.N. Sobchikning rasmi appertseptivtesti (RAT) Shaxs va uning holatini baholash uchun M. Lyusherning «Rangni tanla» metodikasi. Yung shaxs tiplarini aniqlashda G. Frilingning «Rang ko'zgusi» metodikasi. L. Soni proyektiv testi va uning modifikatsiyasi - L.N. Sobchikning portretlarning tanlash metodikasi. G. Rorshax testi va uning shaxs klinik tadqiqotlari uchun piktogramma metodikasi. Assotsiativmetod hikoyani, tarixni yoki jummalarni metodikalarining asosi sifatida. D.M.Saks va S. Levining «Tugallanmagan jumlar» metodikasi. Hikoya va tarixni tugallash metodikalari. Frustratsion test (S. Rozentsveyg). Shaxs muammolari, xususiyatlari va holatlarini o'rganishga mo'ljallangan boshqa proyektiv metodikalar.

17. Shaxslararo munosabat psixodiagnostikasi

Guruhdagi shaxslararo munosabatning tuzilishini o'rganish. Shaxslararo munosabat tizimida shaxsning holatini o'rganish. Guruhdagi jipslikni o'rganish. Hamkorlik va guruhdagi o'zlashtirganlik. Sotsiometriya. Referentometriya. «Shaxsni guruhiy baholash». «Qadriyatlar birligi». «Q-saralash» (Q-sort) V. Stefansona. Shaxslararo munosabat psixodiagnostikasi metodlari va metodikalari. V. Shuttsning shaxslararo munosabat so'rovnomasi. Dj. Gilford i M. Sallivenning sotsial intellektni rivojlanganlik darajasini o'lchash metodikasi. A.M. Etkindning «Munosabatlar rang testi» (TSTO). Individual shaxs va oilaviy psixologik konsul'tatsilarda diagnostika. Sotsial-psixologik trening guruhini saralashda, oilaviy juftlardagi moslik va oilaviy nizolarda diagnostika. Ota-ona-farzand munosabatida diagnostika. Oilaviy munosabatlar psixologiyasi. Er-xotin munosabatlari diagnostika metodlari va metodikalari. Psixologik hamkorlik diagnostikasi. Ota-ona-bola munosabatlari diagnostikasi metodlari va metodikalari. «R. Jilyaning Filg'm-test», «O'smirlar nazarida ota-onalar» (ADOR), Ota-onalik ustanovkaari va reaksiyalari metodikasi (PARI), «Oila rasmi», «Uch daraxt» va boshqa metodikalar.

18. Shaxslik sifatleri psixodiagnostikasi

Shaxsdagi aktsentuatsiyalarni diagnostika qilish metodikalari (K. Leongard). Aktsentuatsiya tiplarini yoritish uchun Shmishek so'rovnormasi (K. Leongard bo'yicha). A.E. Lichkoning o'spirinlardagi aktsentuatsiya tiplarini tadqiq etish so'rovnormasi. MMPI metodikasida aktsentuatsiyani diagnoz qilish. Shaxsning psixologik tiplarini tadqiq etish. A. Augustinavichyutining sotsionikasi. S. Dellingerning shaxsni o'rganish uchun mo'ljallangan psixogeometrik testi. Mashuliyatning o'lchash va uning psixodianostikadagi turlari. Dj. Rotter lokus nazorat metodikasi va uning shkalalari. Mashuliyat darajasini aniqlash so'rovnormasi. O'zini o'zi anglash psixodiagnostikasi O'zini o'zi anglash, o'z-o'ziga munosabat va o'zini o'zi baholash metodlari. Shaxs qadriyatlari diagnostikasi metodikalari.

19. Shaxsning funktsional holatlari psixodiagnostikasi

Insonning funktsional holatlari va ish qobiliyatlari baholash metodikalari: jismoniy rivojlanganlik darajasini baholash, organizmning funktsional holatini aniqlash, vestibulyar barqarorlikni baholash. Dersayldning shaxsning psixik holati metodikasi.

20-mavzu. Mehnat jamoasida shaxslararo munosabatlar diagnostikasi

Gumanitar fanlar tomonidan shaxs, guruh va mehnat jamoasi tushunchalarini aniqlash. V.J.Gordonning sinektika usuli bilan jamoada ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish. Mehnat jamoasini boshqarish uslubini aniqlashning turli usullari. T. Lirining shaxslararo munosabatlarni diagnostika qilish metodologiyasi. K. Tomasning qiyin vaziyatidagi xatti-harakatlarni tavsiflash testi. J. Morenning sotsiometrik o'lchash usuli (sotsiometriya, shaxsning holati va ijtimoiy roli tushunchasi) va ijtimoiy munosabatlarni o'lchash.

21. Shaxsning emotsional holatlari psixodiagnostikasi

Shaxsning emotsional sohasi diagnostikasi. Shaxsning emotsional sohasiini diagnostika qilish metodlari. Empatiya darajasi diagnostikasi. Emotsional ekspressiya va emotsional intellekt diagnostikasi. Emotsional holatlarning psixofiziologik metodikalari. Bezovatalik, depressiya va emotsional buzilishlar, stress diagnostikasi. Nevrotik holatlarni diagnostika metodikalari. Frustratsiya diagnostikasi.

22. Shaxsning motivatsion sohasi psixodiagnostikasi

Motivatsiya va intilish darajasi diagnostikasi. Motivlar, ehtiyojlar va motivatsiya psixodiagnostikasi. Psixodiagnostikada motivatsiya indikatorlaridan

foydalanish. Motivlarni aniqlash shaxs so'rovnomalari. Proyektiv metodlar. Motivlarni kognitiv baho yordamida diagnostika qilish. D.Makkleland va Dj. Atkinsonlarning erishganlik motivlarni tadqiq etishi va diagnostik metodlari. X. Xekxauzenning tadqiqotlari va diagnostik metodlari. Erishganlik motivatsiyalari o'rganish uchun metodikalar. O'quv motivatsiyalari va o'quvchilarning o'qishga emotsional munosabatlarini o'rganish.

23. Qobiliyatlar diagnostikasi

Umumiy va maxusus qobiliyatlar tushunchasi. Qobiliyatning faktorli nazariyalari (CH. Spirmen, L. Terston va boshqarar). Maxusus qobiliyatlar klassifikatsiyasi (mahalliy va xorijiy). Qobiliyatni o'rganishga mo'ljallangan alohida testlar va test batareyalari (umumiy qobiliyatlar batareyasi - UQB(GATB). Differentsial qobiliyatlar batareyasi – DQB (DAT). Maxsus qobiliyat testlari (TPM, LOGO). Qobiliyat testlarining validligi. Qobiliyatlar diagnostikasi metodlarini qo'llash sohalari (iqtidorni aniqlash, kasbga yaroqlilik diagnostikasi, kasbiy maslahat va boshq).

24. Kasbiy faoliyat diagnostikasi

Kasbiy yo'nalganlik diagnostikasi. Proforientatsiyada diagnostika. Kasbiy qiziqish va moyillik. Kasbiy o'zini o'zi aniqlash uchun psixodiagnostika. Kasbiy motivatsiya diagnostikasi. Boshqaruv diagnostikasi. Profotbor. Rahbarlik samaradorligini prognozi va diagnostikasi. Boshqaruv personallari va ishlab chiqarish jamoasi effektivligi diagnostikasi va prognozi. Konfliktologiya diagnostikasi. Bandlik xizmatida psixodiagnostika. Ma'lumotlar va bazalari va menejment. Reyting-attestatsiya va qaror qabul qilish tizimi. Adaptatsiya va dezadaptatsiya diagnostikasi.

III. Seminar va amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarda talabarlarda eksperimental psixologiyaga doir bilimlar amaliy ko'nikma va malakalarga aylantirilishiga harakat qilinadi.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Psixodiagnostikaga kirish
2. Psixodiagnostika fan va amaliy faoliyat sifatida
3. Psixodiagnostika tarixi
4. **. Shaxsni tadqiq qilishning standartlashtirilgan usullari**
5. Psixodiagnostik tekshiruv va tadqiqotlar
6. Psixodiagnostika metodlari klassifikatsiyasi va psixologik testlashtirish shakllari
7. Psixodiagnostikaning psixometrik asoslari

8. Test me'yor (norma)larining reprezentativligi
9. Test tuzishning asosiy bosqichlari
10. Shaxsning psixodiagnostik baholash va psixologik
11. Inson psixomotorikasi xarakteristikasini aniqlash
12. Psixik bilish jarayonlari diagnostikasi
13. Intellektni o'lchash, iqtidor va kreativlik diagnostikasi
14. Temperament va asab tizimi xususiyatlari diagnostikasi
15. Ko'p omilli shaxsning o'rganish so'rovnomalari
15. Proyektiv psixodiagnostikasi
16. Shaxslararo munosabat psixodiagnostikasi
17. Shaxslik sifatleri psixodiagnostikasi
18. Shaxsning funksional holatlari psixodiagnostikasi
19. Mehnat jamoasida shaxslararo munosabatlar diagnostikasi
20. Shaxsning emotsional holatlari psixodiagnostikasi
21. Shaxsning motivatsion sohasi psixodiagnostikasi
22. Qobiliyatlar diagnostikasi
23. Kasbiy faoliyat diagnostikasi

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Psixodiagnostikaga kirish
2. Psixodiagnostika fan va amaliy faoliyat sifatida
3. Psixodiagnostika tarixi
4. Psixodiagnostik tekshiruv va tadqiqotlar
5. Psixodiagnostika metodlari klassifikatsiyasi vapsixologik testlashtirish shakllari
6. Psixodiagnostikaning psixometrik asoslari
7. Test me'yor (norma)larining reprezentativligi
8. Test tuzishning asosiy bosqichlari
9. Shaxsning psixodiagnostik baholash va psixologik
10. Inson psixomotorikasi xarakteristikasini aniqlash
11. Psixik bilish jarayonlari diagnostikasi
12. Intellektni o'lchash, iqtidor va kreativlik diagnostikasi
13. Temperament va asab tizimi xususiyatlari diagnostikasi
14. Ko'p omilli shaxsning o'rganish so'rovnomalari
15. Proyektiv psixodiagnostikasi
16. Shaxslararo munosabat psixodiagnostikasi
- Shaxslik sifatleri psixodiagnostikasi

18. Shaxsning funktsional holatlari psixodiagnostikasi
19. Shaxsning emotsional holatlari psixodiagnostikasi
20. Shaxsning motivatsion sohasi psixodiagnostikasi
21. Qobiliyatlar diagnostikasi
22. Kasbiy faoliyat diagnostikasi

Amaliy mashg'ulotlarini o'tkazish rivojlantiruvchi va muammoli ta'lim tamoyillari asosida ko'rilishi joiz. Laboratoriya mashg'ulotlari auditoriyada xam, dastlabki tadqiqotlarni amalga oshirish sharoitida ham o'tkazilishi mumkin. Tadqiqotda talabalarning o'zlari albatta ishtirok etadilar va bu ularga zarur tajribaparni egallab, kasbiy muhim sifatlardan biri sanalgan refleksiyaning shakllantirishlariga yordam beradi. Shu bilan bir katorida turli yoshdagi, xar hil toifadagi insonlar xam tadqiqotda ishtirok etadilar. Bunday vaziyatlarda talabalar sinalluvchilar bilan aloqa o'rnatish, tashhis natijalarini izohlash malaka va ko'nikmalarini egallaydilar. Laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazish davomida o'qitish filmlari qo'llanilishi mumkin.

IV. Mustaqil ta'lim va mustakil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Psixodiagnostikaga kirish
2. Psixodiagnostika fan va amaliy faoliyat sifatida
3. Psixodiagnostika tarixi
4. Psixodiagnostik tekshiruv va tadqiqotlar
5. Psixodiagnostika metodlari klassifikatsiyasi vapsixologik testlashtirish shakllari
6. Psixodiagnostikaning psixometrik asoslari
7. Test me'yor (norma)larining reprezentativligi
8. Test tuzishning asosiy bosqichlari
9. Shaxsning psixodiagnostik baholash va psixologik
10. Inson psixomotorikasi xarakteristikasini aniqlash
11. Psixik bilish jarayonlari diagnostikasi
12. Intellektni o'lchash, iqtidor va kreativlik diagnostikasi
13. Temperament va asab tizimi xususiyatlari diagnostikasi
14. Ko'p omilli shaxsning o'rganish so'rovnomalari
15. Proyektiv psixodiagnostikasi
16. Shaxslararo munosabat psixodiagnostikasi
17. Shaxslik sifatleri psixodiagnostikasi
18. Shaxsning funktsional holatlari psixodiagnostikasi
19. Shaxsning emotsional holatlari psixodiagnostikasi
20. Shaxsning motivatsion sohasi psixodiagnostikasi
21. Qobiliyatlar diagnostikasi
22. Kasbiy faoliyat diagnostikasi

	Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar, maqolalar, taqdimotlar, videolavhalar tayyorlash, mavzu yuzasidan ilmiy va empirik tadqiqotlarning, gazeta, jurnal va badiiy adabiyotlardagi ma'lumotlarning tahlillarini amalga oshirish, keyslar bankini yaratish hamda ularni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	V. Fanni o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - hozirgi zamon axborot texnologiyalari va ularni psixologik amaliyotda qo'llash imkoniyatlarining taraqqiy etish tendensiyalarini, matematik statistika metodlarini izlash va ularni to'g'ri tanlash tamoyillarini, tadqiqot natijalarini matematik qayta ishlashning asosiy usullarini bilishlari; - miqdoriy va sifatiy tadqiqotlarni mustaqil ravishda o'tkaza olishlari, standart statistik paketlar dasturiy ta'minotidan keng foydalana olishlari, empirik tadqiqot natijalarini qayta ishlay olishlari va tahlil eta olishlari, o'tkazilgan tadqiqot natijalari bo'yicha xulosalar chiqara olishlari lozim; - o'rganilayotgan fanning asosiy tushunchalarini, ma'lumotlarni tahlil qilish va tizimlashtirish uchun statistik metodlarni tanlash mezonlarini, psixologik test tizimlaridan foydalanish ko'nikmalarini, statistik qayta ishlash standart paketlar dasturini qo'llash ko'nikmalarini egallashlari va tasavvurga ega bo'lishi;
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • muammoli vaziyatlar tahlili; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Z.T.Nishonova, Z.Qurbonova, Sh.To'lyaganova, S.Abdiev Psixodiagnostika - T.: Fan va texnologiyalar 2008

2. Nishonova Z.T., Qurbonova Z., Qarshieva D.S., Atabaeva N.B. Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya - T.: Fan va texnologiyalar, 2014. – 452 b.
3. Rasulov A.I. Psixodiagnostika . O'quv qo'llanma. Toshkent- 2009
- 4.Общий психологический практикум: Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения/ Под ред. С.А.Капустина. СПб.: Питер, 2017. 480 с
5. Носс И. Профессиональная психодиагностика. Психологический отбор персонала. Издательство Психотерапия 2009

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Jalilova S.X., G'ayibova N.A. Umumiy psixodiagnostika. O'quv qo'llamna. Toshkent- 2017.
2. Бурлачук. Л.Ф. Психодиагностика. Учебник для вузов. М.: 2006
3. Rasulov A.I. Umumiy psixodiagnostika.-Toshkent, «LESSON PRESS» nashriyoti, 2020.-280 b.
4. Rasulov A.I. Psixodiagnostika.-T., “Mumtoz so'z”-2010,-169 b.
5. Романова Э.С. Графические методы в практической психологии. СПб.:Реч, 2002.
6. Романова Э.С. Психодиагностика.-Спб.:Питер,2009.-400с.

Axborot manbaalari:

1. Elektronnaya biblioteka. <http://www.koob.ru>
2. <http://azps.ru/tests/>
3. <http://psiholognew.com/cont.html>
4. <http://www.psyportal.info/psygage/test>
5. <http://psylist.net/praktikum/>
6. <http://www.psychology.ru/tests/>
7. <http://www.psycological.ru>
8. <http://vshssn.msu.ru/> - Высшая школа современных социальных наук Московского государственного университета имени М.В. Ломоносова;
9. www.lusher-color.com
10. <http://edu.uz>
11. www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK)
12. <http://teoriya.ru>
13. <http://uni-vologda.ac.ru>,
14. <http://pedlib.ru>

7.	Fan dasturi Qo‘qon davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2025-yil 30-iyundagi 1-sonli qarori bilan tasdiqlangan.
8.	Fan/modul uchun ma’sullar: D. Saliyeva – Qo‘qon DU, “Psixologiya” kafedrası psi.f.n., professor
9.	Taqrizchilar: N.Jo‘rayev Qo‘qon DU, “Psixologiya” kafedrası psi.f.nomzodi, professor M.Isakova - FarDU, “Psixologiya” kafedrası psixologiya fanlari doktori (Ds) dotsent